

45

9. MEDZINÁRODNÁ BANÍCKA KONFERENCIA 9th INTERNATIONAL MINING CONFERENCE

SÚČASNÝ STAV GEOLOGICKEJ LEGISLATÍVY V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

THE PRESENT STATE OF GEOLOGICAL LEGISLATION IN THE SLOVAK REPUBLIC

Juraj Tózsér¹

Abstract: Currently all geological activities in Slovakia are governed by the Act of the Slovak National Council No. 52/1988 of the Coll. on geological operations and the Slovak Bureau of Geology in complete wording of the Act of the Slovak National Council No. 497 of the Coll. and by regulations issued on the base of this Act and Act No. 44/1988 of the Coll. on protection of mineral wealth (mining code) in complete wording of the Act of the Slovak National Council No.498/1991 of the Coll.

After the approval of the new mineral policy by the government of the Slovak Republic in 1995, a new Geology Act will be completed before the end of 1997 and in the same time the new wording of the Mining Act will be prepared. The new Geology Act will contain besides some other changes, also changes concerning the maximum size of the exploration area, its validity and fees for 1 sq km and also a requirement for the minimum expenses.

1. Úvod

V odborných geologických a baníckych kruhoch je všeobecne známe, že geologické zákonodarstvo sa postupne vyvinulo z banského právneho poriadku, ktorý má na našom území bohatú tradíciu spojenú s niekoľkostoročnou intenzívnou baníckou činnosťou. Táto činnosť bola riadená už pred rokom 1570 tzv. banskými právami, ktoré boli pomenované podľa najvýznamnejších slovenských banských revírov. Po roku 1570 bol v platnosti viac ako 250 rokov tzv. Maximilánov banský poriadok, ktorý bol nahradený všeobecným banským zákonom v roku 1854. Ten sa používal v bývalej Česko-Slovenskej republike po úpravách niektorých jeho častí dokonca aj po druhej svetovej vojne a nahradil ho až banský zákon publikovaný v roku 1957, ktorý nadobudol účinnosť 1. januárom 1978.

Prudký rozvoj geológie po druhej svetovej vojne, medzinárodný ohlas výsledkov, ktoré dosiahla česko-slovenská a osobitne slovenská geológia v sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch nášho storočia, najmä však jej intenzívne prenikanie do stále nových oblastí spoločenského a hospodárskeho života, viedli k potrebe vytvoriť samostatnú geologickú legislatívu a vyčleniť ju z banského zákonodarstva.

¹ *RNDr. Juraj Tózsér, CSc.*, Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, námestie E. Štúra 1, 812 35 Bratislava, tel.: +421 7 516 21 41, fax: +421 7 516 21 23

2. Súčasná právna úprava

Prvý samostatný geologický zákon sa vypracoval v druhej polovici nášho storočia. Zákon SNR č. 52/1988 Zb. o geologických prácach a o Slovenskom geologickom úrade schválila Slovenská národná rada 20. apríla 1988 a zákon nadobudol účinnosť 1. júlom 1988. Účelom tohoto zákona bolo ustanoviť podmienky odborného a racionálneho projektovania, vykonávania a vyhodnocovania geologických prác, ich koordinácie a kontroly a využitia ich výsledkov v národnom hospodárstve, vede a technike. Zákon vymedzil aj a pôsobnosť Slovenského geologického úradu, ktorý bol v rokoch 1969 až 1992 ústredným orgánom štátnej správy pre geologický výskum a prieskum.

Spoločenské a hospodárske zmeny, ktoré prebehli v našej republike po roku 1989 a potreba vytvoriť priaznivejšie prostredie pre podnikanie v oblasti geológie boli na začiatku deväťdesiatych rokov dôvodom na novelizáciu tohoto zákona. Novela zákona, ktorú Slovenská národná rada schválila 6. novembra 1991, nadobudla účinnosť 1. januárom 1992. V nej sa novým spôsobom upravili otázky oprávnenia a odbornej spôsobilosti na vykonávanie geologických prác a odovzdávania a sprístupňovania ich výsledkov, predovšetkým sa však vytvorením inštitútu prieskumného územia zaviedli jasné pravidlá do geologického prieskumu vyhradených nerastov, ktoré sú majetkom štátu. Zavedenie inštitútu prieskumného územia do geologického právneho poriadku významne prispelo k rozvoju podnikateľských aktivít v oblasti geologického prieskumu nerastných surovín na území nášho štátu, ktoré sa stali základom aj niekoľko nových, niekedy aj neočakávaných objavov výskytov nerastných surovín, ktoré môžu mať už v blízkej budúcnosti ekonomický význam.

V súčasnosti platný zákon SNR č. 52/1988 Zb v znení zákona SNR č. 497/1991 Zb. sa člení na 6 častí, v ktorých sú postupne upravené:

- základné ustanovenia,
- oprávnenie na vykonávanie geologických prác a určenie prieskumných území pre ložiská vyhradených nerastov,
- projektovanie, vykonávanie a vyhodnocovanie geologických prác,
- pôsobnosť ústredného orgánu štátnej správy pre geologický výskum a prieskum,
- kontrola a sankcie,
- spoločné, prechodné a záverečné ustanovenia.

Z hľadiska možnosti realizácie ložiskového prieskumu na území Slovenskej republiky sú najdôležitejšie zásady zakotvené v slovenskej geologickej legislatíve a ďalších príslušných všeobecne záväzných právnych predpisoch tieto:

- geologické práce sa môžu vykonávať len na základe povolenia, ktoré udeľuje Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky,
- zahraničné právnické a fyzické osoby podnikajúce na území Slovenskej republiky musia byť zaregistrované v príslušnom obchodnom registri,
- zahraničné a domáce podnikateľské subjekty majú rovnaké práva a povinnosti,
- vyhradené nerasty sú majetkom štátu,
- ložiskový prieskum vyhradených nerastov sa môže vykonávať len v prieskumnom území, ktoré určuje Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky,
- prieskumné územie sa určuje na obdobie 4 rokov a jeho platnosť môže byť predĺžená na ďalšie 4 roky,
- poplatok za km² prieskumného územia je počas prvého obdobia 1 500 Sk ročne, počas druhého obdobia 6 000 Sk,
- konanie o určení prieskumného územia sa začína na návrh organizácie, ktorá podala návrh prvá; výnimka je, pokiaľ je vyhlásená verejná súťaž na ložiskový prieskum vyhradených nerastov,
- rozsah prieskumného územia nie je limitovaný,
- nepožaduje sa zmenšovanie plochy prieskumného územia počas jeho platnosti,
- organizácia, ktorej bolo určené prieskumné územie, má prednostné právo na určenie dobývacieho priestoru, pokiaľ o to zažiada do 6 mesiacov od schválenia výpočtu zásob výhradného ložiska preskúmaných počas ložiskového prieskumu.

3. Navrhované smerovanie geologickej legislatívy

Prebiehajúca transformácia spoločnosti, vznik samostatnej Slovenskej republiky, postupné zblížovanie našej krajiny s európskymi a transatlantickými štruktúrami ale predovšetkým schválenie prvej surovinovej politiky nášho štátu vládou Slovenskej republiky v septembri 1995 boli dôvodom na prípravu nového znenia geologického zákona. Práce na tomto znení sú v záverečných fázach a predpokladá sa, že nový geologický zákon bude schválený v Národnej rade Slovenskej republiky ešte v tomto roku.

Návrh nového znenia geologického zákona vychádza zo skutočnosti, že pokiaľ v administratívno-direktívne riadenom hospodárstve nebola vždy zreteľná bezprostredná ekonomická súvislosť medzi záujmami vykonávateľa geologických prác a záujmami využívania ich výsledkov, v trhovom hospodárstve je toto ekonomické prepojenie veľmi výrazné. Prítom nezanedbateľnou otázkou je popri využívaní výsledkov geologických prác pri ochrane a tvorbe životného prostredia aj podmienka minimalizácie negatívnych vplyvov vykonávania geologických prác na horninové prostredie. To je dôvodom, že všetci účastníci tohoto procesu musia mať záujem na efektívnom a kvalitnom vykonávaní geologických prác a pre takýto postup musia mať k dispozícii jasný právny rámec.

Vychádzajúc z týchto postulátov sa v novom geologickom zákone navrhuje niekoľko významných zmien v porovnaní s existujúcim právnym stavom:

- upresňuje sa v ňom definícia geologických prác a osobitne sa upravuje problematika oprávnení vykonávať geologické práce,
- odborná spôsobilosť vykonávať geologické práce sa bude opakovane overovať každých 5 rokov,
- cudzí štátny príslušník môže podnikáť v oblasti geológie len v prípade, keď on alebo jeho zástupca má trvalé bydlisko na Slovensku,
- novým spôsobom je riešená otázka prieskumných území najmä v tom, že oproti súčasnému právnemu stavu medzi vybrané geologické práce, ktoré je možno vykonávať len v prieskumnom území, zaraďuje okrem ložiskového geologického prieskumu vyhradených nerastov aj hydrogeologický prieskum geotermálnych vôd a geologický prieskum pre špeciálne účely pre podzemné zásobníky v horninových štruktúrach a podzemných priestoroch, pre zariadenia na priemyselné využívanie geotermálnej energie a pre úložiská rádioaktívnych odpadov v podzemných priestoroch,
- mení sa doba platnosti určených prieskumných území a zavádza sa možnosť ich prevodu medzi fyzickými a právnickými osobami,
- zavádza sa povinnosť minimálnych nákladov, ktoré je potrebné vynaložiť na geologický prieskum v prieskumnom území,
- jednej fyzickej alebo právnickej osobe môžu byť určené maximálne 4 prieskumné územia,
- určuje sa maximálna rozloha prieskumného územia, ktoré je pre pevné nerastné suroviny 250 km², pre ropu a plyn 1 000 km²,
- prieskumné územie sa určuje na 4 roky a jej platnosť môže byť predĺžená na ďalšie 4 roky a ešte o ďalšie 2 roky,
- zavádza sa povinná redukcia tejto rozlohy pri každom predĺžení platnosti prieskumného územia o 25%,
- navrhuje sa, aby platnosť prieskumného územia bola predĺžená len v prípade, pokiaľ sa na geologický prieskum vynaložilo pred vypršaním platnosti prieskumného územia minimálne 70% projektovaných nákladov,
- zachováva sa prednostné právo držiteľa prieskumného územia na využívanie výsledkov dosiahnutých geologickými prácami v tomto území, ktoré bude upravené aj v geologickom zákone;
- predlžuje sa lehota na podanie návrhu na určenie dobývacieho priestoru na 2 roky od schválenia výpočtu zásob výhradného ložiska preskúmaného počas ložiskového prieskumu,
- oproti súčasnému stavu sa zvyšujú poplatky za km² prieskumného územia na dvojnásobok, ktoré sú počas prvého obdobia platnosti 3 000 Sk, počas druhého 6 000 Sk a počas tretieho 9000 Sk,
- navrhuje sa, aby 50% týchto úhrad bolo príjmom štátneho rozpočtu a 50% príjmom obcí.,
- navrhuje sa, aby prieskumné územie bolo určené Ministerstvu životného prostredia, pokiaľ geologický prieskum v tomto prieskumnom území bude financovaný z prostriedkov štátneho rozpočtu,
- zavádza sa výberové konanie na výber najvhodnejšieho uchádzača za držiteľa prieskumného územia, v ktorom bol financovaný geologický prieskum z prostriedkov štátneho rozpočtu. Podmienkou prevodu takéhoto prieskumného územia je úhrada časti nákladov doterajšieho geologického prieskumu, ktorá je príjmom štátneho rozpočtu,
- navrhuje sa, aby schvaľovanie výpočtov zásob výhradných ložísk upravoval geologický zákon,
- podľa návrhu nového geologického zákona právo kontroly nad dodržiavaním jeho ustanovení, právo nariaďovať odstránenie zistených nedostatkov a ukladať sankcie zostáva zverené Ministerstvu životného prostredia. Rozširuje sa však škála sankcií za porušenie ustanovení tohoto zákona a zavádza sa možnosť zrušenia geologického oprávnenia, pokiaľ sa povinnosti ustanovené zákonom opätovne hrubo porušia.

4. Záver

Pri príprave nového znenia geologického zákona sa využili aj právne predpisy mnohých európskych aj zámorských krajín upravujúce túto oblasť hospodárstva. Preto podľa nášho názoru nový geologický zákon vytvorí taký právny rámec pre podnikanie v oblasti geológie na území Slovenskej republiky, ktorý bude plne porovnateľný s podmienkami v krajinách s vyspelou geológiou a banským priemyslom.